

GIÁ BÁN	
ĐÔNG-PHÁP - NGOẠI - QUỐC	
Một năm - 5000	6500
Sáu tháng - 2.800	3.500
Ba tháng - 1.500	2.000

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và mandat gửi cho
M. TRẦN BÌNH PHIÊN - A1
đang quảng cáo và tiếp
xin thư và - nghị trước

TIẾNG-DÂN

Chủ nhiệm kiêm Chủ bút
HUYNH - THỨC - KHÁNG
Quản lý
TRẦN BÌNH PHIÊN

啟 La Voix du Peuple 民
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

RAO - QUẢN
Số 173, đường Đàng-bà, Huế
Hộp thư: số 61
Giấy phép số: số 62
Giấy phép: TIENG-DAN - Huế

Tự đánh hơn
được mình mới
là mạnh.
自勝者強

KHOA-HOC TẬP TRÚ BỆNH VI-TRÙNG

Hiện của loại-người có ngàn vạn giống. Trong ngàn vạn giống ấy, một số ít sinh ra bởi sự lạc, sự nóng v. v., còn số nhiều thì sinh ra bởi vi-trùng.

Có hai loại vi-trùng: một loại lấy kính hiển-vi xem thấy được (microbes), còn một loại thì nhỏ quá kính hiển-vi xem cũng không thấy (infra-microbes).

Các nhà sinh-vật-học hay nói: « vi-trùng là người bạn chí thân của người ». Có thể thiết. Từ khi ta mới sinh cho đến khi ta chết, khi nào khi nào vi-trùng cũng ở với ta. Trước khi ta sinh, trong vật-âm (ovule) và trong vật-dương (spermatozoide) của cha mẹ ta đã có vi-trùng. Như khi ấy chưa có, thì đến khi hai vật ấy đã hợp lại làm thành cái trứng nằm trong bụng mẹ ta, nếu khi ấy mẹ ta có bệnh vi-trùng, thì trong cái trứng ấy cũng có vi-trùng. Nếu khi ấy chưa có, thì khi đẻ ra, vi-trùng bu lại mà vào trong thân-thể ta liền. Từ đó, tui mỗi ngày mỗi nhiều thì n trong nhíp « làm quen » với vi-trùng cũng mỗi thêm. Thứ làm một phép thực nghiệm như thế này thì biết: bắt một con chó già, mổ bao-tử nó ra, cọ một chút thịt ở bao-tử rồi đem để dưới kính hiển-vi mà xem, thì thấy có vô số những con vi-trùng hình làn quạt (spirella). Bắt một con chó con mới đẻ mà làm như thế thì không thấy có. Nhưng bắt một con chó con đẻ ra vừa được vài giờ mà làm như thế thì lại thấy có vô số vi-trùng lẫn quần chúng khác gì ở thịt bao-tử của con chó già kia. Xem như thế thì đã biết rằng sự phá hại của vi-trùng đối với thân thể của loài súc-vật (người cũng một súc vật) lan chóng biết là đường nào.

Có nhiều thứ bệnh vi-trùng. Như thế là vì có nhiều giống vi-trùng. Trong loài vi-trùng xem kính hiển-vi thấy được, có giống thuộc về động-vật, có giống thuộc về thực-vật. Trong giống thuộc về thực-vật, có thứ thuộc về loài « nấm », có thứ thuộc về loài « eras ». Thí dụ như vi-trùng bệnh sỏi-rét thuộc về động-vật, vi-trùng các bệnh « ai-giê » (leignes) thuộc về loài nấm, vi-trùng bệnh lao thuộc về loài « rêu ». Trong ba thứ ấy, vi-trùng loài « rêu » là nhiều hơn cả.

Còn loài vi-trùng rất nhỏ xem kính hiển-vi không thấy được, thì hiện nay sự khảo-cứu cũng còn mờ mờ. Nói đến đây, chắc có người phải hỏi rằng: « vì sao xem không thấy mà biết có? » Nguyên trong các cách khảo-cứu của sinh-vật học, không phải chỉ có phép dùng kính hiển-vi mà thôi đâu. Còn có nhiều cách khác dùng để xét sự sinh-sản, làm thực v. v. của các loài vi-sinh. Khảo cứu một vật, tuy không thấy, mà biết có sinh-sản, có làm thực, thì phải nhận là một vật sống. Loài vi-trùng rất nhỏ nói đây, hiện nay có nhà cho là một thời kỳ trong sự biến hóa của loài vi-trùng kính hiển-vi thấy được, lại có nhà cho là một loài vi-sinh độc-biệt có thể sinh ra bệnh. Xem nay người ta vẫn nói rằng bệnh lao sỏi, tên trái v. v. đều là sinh ra bởi loài « rêu ».

(Số tiếp)

Y. N. Trần Đình Nam

Thời cục nước Tàu hay là câu chuyện TAM VÔ CHỦ NGHĨA (三無主義)

Ba bác văn sĩ ngồi nơi chuyện « Trang Nhật xung đột » người nói nước Nhật xâm lược trái với quốc tế công pháp, người chế nước Tàu sơn hèn,

bàn luận om sòm. Sau cùng Giáp đứng dậy đập bàn hỏi: « Thời, tôi xin hỏi: như bọn mình mà đứng vào địa vị người Tàu, thì hai bác thích làm phái nào? »

Át. - Tôi thích làm phái quân phiệt, chiếm một địa bàn, tự xưng là tin đồ Trung Sơn, cứ đọc di chúc của bố bảo Tam dân chủ nghĩa, tung hoành một hồi, tiền xài đủ sức, có chuyê gì lời thời thì họ yêu cầu mình hạ giá, hoặc xuất dương, lại có tiền pou cấp bạc vạn. Còn rui gặp cuộc người ngoài dùng binh lực mà lấn hiếp, thì ta giữ chủ nghĩa bất dể kháng, chỉ tốn mấy tờ tuyên ngôn báo và nhóm hội thời, ở đời còn cái gì sướng hơn quân phiệt nước Tàu nữa!

Binh. - Chắc! quân phiệt không phải là không nguy đâu. Dân Tàu ngày nay đã tinh ngộ nhiều, gia dĩ là ở Trung sơn cũng nhiều, xem như Diêm Phẫung bị đở, pho ng triệu đảo Lưỡng lâu nay cũng ở miền Bắc, còn Trương học Lương ở miền Bắc riêng một triều đình, sung sướng biết là chừng nào; thế mà nay cũng bị nguy, nhà của bị quân Nhật chiếm, có mấy triệu bạc, lo đem gửi cho nhà ngân hàng Mỹ, gần đây bọn ủy viên lại tra hạch cái tội nhục quốc mất đất, đòi triệt chức Phó tư lệnh nữa. Quân phiệt mà ích lợi gì? Phải tôi, tôi thích làm nhà ngoại giao. Ngoại giao chẳng phải lo gì, chỉ tốn mấy tờ tuyên ngôn và phó quyền cho hội Quốc liên là được việc rồi, mà lương bổng to, danh vọng đứng ngang hàng với mấy nhà ngoại giao liệt cường, còn gì vinh dự hơn nữa!

Giáp. - Cái đó mới nguy to! ngoại giao ngày nay nào có dễ gì, xem thì triệu Cơ ở Quốc liên, cũng một tay biện tại rành rồi làm cơ / Tôi thua Phương Trạch, đại biểu Nhật, chỉ cái lương đường sau mà thôi, chứ nó đến « cái tài lược mưu miêng sáng thì thì có kém ai đâu! Đến như bèo nhát và xấu như Vương chính Đình thì bị bọn học sinh đánh một bữa như từ, lại mất chức ngay, địa vị ngoại giao nước Tàu chẳng danh giá gì.

Át. - Vậy thì bác thích làm gì? Giáp. - Nói cho đúng thì, thì làm MÊ chiếm Sơn là phải, nhưng đầu tiên mỗi đạn, đem thả (xông pha nơi chiến trường) rất cực không ai giúp một viên đạn, mỗi đồng tiền, chỉ được vài bức điện khen bảo, tôi chả thích. Tôi thích làm ủy viên phái Quốc đồng; mình cũng chẳng phải. cũng quốc hội mà không có trách nhiệm gì hết, cứ ngồi công kích đả hạch về khác, không khỏe hay sao?

Át và Binh đồng thanh nói: « Không được! không được! Phải Quốc đồng xem như yêu hơn Tướng và Trương, song họ ở chức đã lâu, lại có bọn lão cách mạng như Hồ Hán Dân, Long tinh Vệ ngầm ngầm chủ trì ở trong, mới được quốc dân tin nhiệm nên lý phải Tướng ra, mà Tướng cũng chưa làm gì được. Cái đó cũng không dễ... »

Ba bác bàn xuống một hồi, rút

HỌC-GIỚI VỚI TÁNH-CÁCH (CÁI THÔNG-BỆNH TRONG HỌC-GIỚI TÀU VÀ TA)

« Một cái tánh-cách mạnh hơn là học-vấn giỏi mà tánh-cách liệt nhược » (Un caractère fort est plus utile qu'une instruction forte avec un caractère faible). Câu nói của ông G. Le Bon, (tuyệt đủ làm tiêu biểu cho lịch sử học giả nước Nhật, nước Tàu và nước ta. Không nói đâu xa, chỉ xem trong khoảng Âu học tiếp xúc gần đây thì đủ rõ:

Nhật bản là một nước con con ở 3 hòn đảo ngoài biển, nói về học giới có cái gì là hơn được người Tàu? Chính trong nhíp Âu Mỹ mới sang, người Nhật đọc sách: « Kinh hoàn chí lược » và « Thiên hạ quân quốc lợi bệnh thư » của người Tàu, mà lấy làm hàm mộ sùng bái, cho là thấy rộng biết xa, giận mình không được đồng thời đồng xử với người làm sách ấy (trong đó n Duy - Tân nhân vật Nhật bản chịu ảnh hưởng 2 bản sách trên không ít). Không kể Hán học, người Nhật nhờ người Tàu truyền sang, mà xem chuyện trên này thì Tây học ở Nhật bản lúc mới tiếp xúc với Âu Mỹ, cũng kém thua người Tàu xa lắm. Thế mà chỉ có một cái tánh cách mạnh gian, nào thảo mạc nhưng đi, nào phê phán tri huyện 區區, 區區, đốc lòng cái cách, chỉ trong một khoảng vài ba mươi năm đã một voi mà đứng ngang hàng với liệt cường trên thế giới. Nhật bản mà làm nên công cuộc Duy-Tân, không phải lấy cái tánh cách mạnh gian kia làm nên hay sao? Vì nói về sự học thì đầu có nhật tâm Âu - hóa, lúc bấy giờ cũng còn là ở trong vòng ảnh hưởng.

Còn nước Tàu thì thế nào? Nói về Tây học thì không những 2 bản sách nói trên mà

XIN THƯA THIẾT TÌNH
Không còn bao lâu nữa thì hết năm Tây, bản báo của phải kể toàn chung-nên, vậy xin thưa với độc giả, ai còn thiếu tiền báo, hãy nhớ gửi về cho, rất cảm ơn.
TIENG-DAN

cục chủ trì cái chủ nghĩa « Tam vô » mà Hồ Hán Dân đã chỉ trích: « vô biện pháp, vô trách nhiệm và vô đê kháng » (無辦法, 無責任, 無抵抗). Thế là Tam dân chủ nghĩa của Tôn văn nay trở thành Tam vô chủ nghĩa!
Khách quan

thời, kể đó các thứ học mới, đều có phiên dịch rất nhiều; người trong nước thì du lịch khắp cả thế giới, nghe xa biết rộng, xấp mấy người Nhật kia (như bọn Vương Thao Tăng-kỳ-Thạch v. v.); thế mà phải chờ đến bọn Khương-Lương là người mạnh gian trong đám học giới, mới gây ra cái cuộc chánh biến; rút cục đánh đổ Mãn Thanh, lập thành Dân quốc, lại phải chờ đến Tôn-Văn. Thế là bọn học giả tuy nhiều mà làm nên công việc to-lớn, là chỉ kể có tư cách mạnh gian.

Đến như nước ta, về triều Tự-Đức, trong khoảng ngoại loạn nội ưu, trên thì vua Tự-Đức, một vị đế vương thông minh hào học, dưới thì triều thần làm người học vấn uyên bác, như ông Phạm-phủ - Thứ, Nguyễn-tư - Giản, Nguyễn-khắc-Đán, Phan - thanh-Giản; ngoài ra thì Nguyễn-trương-Tổ, Thông-ngộ - Hậu, Trương-vinh-Kỹ, đối với Tây học, có phải toàn mù cả đâu. Thế mà chỉ vì thiếu một cái tư cách mạnh gian, không ai hô hào đề xướng, phá chỗ ngọan cổ của sĩ phu,

cùng lối học khoa-cử cũ kéo dài mãi cho đến ngày cuối cùng.

Xét thực chừng nói trên thì rõ nhà học giả cũ có cái tánh cách mạnh gian mới làm nên công việc, chưa kể các nhà khoa học triết học, nhiều kẻ vì sự học mà chính mình tự làm thân nơi biên bang, núi lửa đề nghiên cứu chỗ huyền bí còn tạo vật kia.

Và chàng, học là cốt để biến đổi khí chất, đào luyện tinh thần. Theo như ông Không Tử đã dạy: « người một mà mình gấp đến trăm, thì dầu ngu cũng hóa ra khôn, dầu yếu cũng trở nên mạnh » Bởi vậy có chí khí cương cường kháng khái mà sau mới có tư tưởng cao thượng và trí thức sâu xa. Nếu thiếu cái tư cách mạnh gian ấy thì dầu trọn đời nằm trong rừng văn, chửi bưng chưa đầy kho sách, rút cục chỉ làm con một ẩn chử, không ích cho mình mà cũng không công gì với đời vậy.

Ông Cơ-lư cho sự yếu (弱) là một cái khổ trong sáu đến khổ của người đời (六苦); học giới cũng có cái khổ « yếu » ấy, Ai tự phụ là nhà học giả nên gắng thay!
Học Trung Nhân

Vì thù chung mà gác tình riêng (Chuyện một người học sinh Tàu với một nữ sĩ Nhật)

Sau khi xảy ra việc quân Nhật đánh chiếm Liêu-ninh và Cát-lâm, các người Hoa-khèn và học-sinh Tàu ở nước Nhật đều lức lức về nước. Hứa-mỗ học-sinh trường Đạo-điền đại-học là một trong thiếu-niên anh-tuấn và có tài học, đã ba năm nay, có quen biết Hương-lãng-tử là nữ học-sinh một trường Sư phạm, cả hai bên đều vì một lòng yêu ái, nên hằng ngày đi lại rất thân mật. Hứa-mỗ đi một lần nhờ y cứu hộ. Hương-lãng-tử và cả cha mẹ nàng; ông đều ưng thuận, nhưng bực đến khi học nghiệp thành rồi mới cho làm lễ cưới. Ngộ đầu duyên lứa hương-cưa kịp bến, nạn binh lửa đã nổi lên, vì lòng oán ghét quân Nhật, Hứa-mỗ đem ra trước thục giục anh em về nước để đầu quân, trả lời quyết liệt, nhưng còn một điều khiến cho chàng không nghĩ là Trung-Nhật hai nước ngày nay dầu coi nhau là kẻ thù, mà riêng mình với Hương-lãng-tử trước sau vẫn giữ một lòng thân ái, nay vì nghĩa phải bỏ về, không lẽ lại không có một lời từ biệt. Ngại vậy rồi viết thư gửi cho Hương-lãng-tử như sau này:

« Nữ hiền hữu
Sự tàn tước của người ta thực không biết thế nào mà đáng trước được, chút tình già bó của tôi ta như đã chết như keo sơn, không bao giờ còn rời rã được, thế mà ngày nay bỗng phải chia lìa, thực là đau đớn quá! Ai làm cho đời ta phải chia lìa? Đó là kẻ thù của tôi, của bốn trăm triệu đồng-bào của tôi. Kể thôi thôi... Lại nghĩ lại chính là những kẻ đồng-bào của nàng đó! Cái thứ không đời trời chung, tôi đây quyết phải bỏ, đa phải tan xương nát thịt cũng không từ, ngày mai sẽ xuống tàu cùng anh em trở về nước, trước khi dùng than chia rẽ, xin trân trọng có mấy lời từ biệt và kính chúc nàng được khương-thắng như thường, còn chút tình riêng thế nào, tôi thực không dám nói và cũng không nói nữa lời. Nếu bạn về nhân quí quốc mà có tình ngó, rồi qua về, trả đất nước tôi, hóa qua qua làm ngọc thạch, cũng như kết mối thân yêu, tình riêng của đời ta sẽ nhờ đó càng thêm khăng khít.

Bằng bạn ấy vẫn có mệnh số vô lực, có tâm chiếm đất nước tôi, thì tôi quyết hy sinh cái thân bên này để giành giật lại. Đất bắc phơi thây, bể đông pha máu, đầu chưa rơi đi không lại đặt lại trên bả đầu, nhưng vong hồn tôi tất cũng được ở bên nình nàng mà quyết biệt một lần nữa, và xin lời là tôi đã động lòng vì nghĩa, trong vòng tên lửa lúc có không dùng những người đồng bào với nàng mà sang thân ái cũng như thân ái tôi... »

Nhân được thư của Hứa-mỗ, Hương-lãng-tử liền phúc lại như sau này: « Người yêu của tôi là chàng Hứa... »

Nhân nhíp quan Tổng-trưởng Thuộc-địa sang Đông-dương

BỨC THƯ ÔNG DƯƠNG-BÁ-TRẠC VÀ BÀN ĐIỀU-TRẦN CỦA NGƯỜI ANNAM Ở LÃO

Trong nhíp quan Tổng-trưởng thuộc-địa Paul Reynaud sang Đông-dương, khắp trong ba kỳ, đã các hạng người đều có đưa thư yêu cầu đều này đều nọ. háy tỏ tình hình trong xứ. Các thư từ ấy hẳn báo đã đăng đại lược. Nay lại tiếp được bức thư của ông cử Dương-bá-Trạc ở Bắc-kỳ và một tờ điều-trần của một đoàn-thể Annam di-cư ở Lào, gửi cho quan Tổng-trưởng.

Bản điều-trần của người Annam ở Lào đ. l. y nói về sự di dân annam sang Lào, có chia ra bốn đại đoạn: I. - Sự di-dân annam sang Lào là một vấn-đề sinh-mệnh của xứ Lào;

II. - Vấn-đề di dân annam sang Lào với tình hình kinh tế Đông-dương;

III. - Vấn-đề di dân annam sang Lào với tình hình chính trị Đông-dương;

TRUNG-NHẬT

Mã chiếm Sơn muốn lấy lại Tê-tê Cáp nhĩ
Đông-kinh, 1er décembre. - Có tin chắc rằng tướng Mã-chiếm-sơn nhân dịp trời rét (hàn-thử-biểu xuống dưới 0 đến 25 độ) người Nhật chịu không khâm, đã thò cơ trục xuất người Nhật và lấy lại Tê-tê Cáp nhĩ. Cuộc công phá gần đây của Mã đã làm chết hết 700 sinh-mệnh.

Tình hình Thiên-tân
Đông-kinh, 1er décembre. - Tình hình ở Thiên-tân được yên tĩnh nhờ có quân của người Nhật kéo đến thêm. Nhưng người ta nói rằng tại Tê-tê Cáp-nhĩ có chín ngàn động vi được tin rằng tướng Mã-chiếm-Sơn sắp đem quân lấy thành này lại.

Trung-Nhật hòa giải chăng?
Đông-kinh, 1er décembre. - Hiện nay tình hình ở Thiên-tân đã yên-tĩnh, bởi Vạn-quốc đương tìm cách giảng hòa để thò cho hai bên Trung-Nhật, và tuy là có vài chuyện lời thời ở Tê-tê Cáp-nhĩ, nhưng tại Mãn-châu vẫn không có sự (Xem tiếp trang 4. Việc thế giới)

« Dù chàng chẳng báo cho biết, tôi đây cũng đã đoán là thế nào chàng cũng về. Vì sợ bị hiềm nghi, nên tôi không thể thân hành tiễn biệt được, nên chàng xin lấy bút thay lời.

« Vì thù chung hãy gác tình riêng, cái chí khí của chàng thực đáng phục, mà chính tôi đây khi làm đình giao cũng chẳng cũng chỉ nhận thấy cái chí khí ấy mà thôi. Chàng nói phải làm, nước nhà mất còn, kẻ thù phải còn có trách nhiệm, huống chỉ một người có chí khí như chàng. Về đi về ngay đi! Tôi cũng nên ở lòng gác bỏ tình riêng, cái cho chàng công việc về đến nơi để thực hành được y nguyện.

« Quả có như chàng đã nói, hai nước đến nỗi xảy ra có việc xung đột như ngày nay, đều là do phải quân nhân nước tôi dùng cái thái độ cương-ngạnh, may ra hai nước lại điều đình được để thò, công tư trọng cớ hai bên, thì còn gì bay hơn nữa; nhưng vạn nhất có thành ra quyết biệt thật, thì ai vì chủ nghĩa này, phải liều thân cứu nước, tôi đã hứa môn nhưng đối với nước có lẽ cũng không thể ngồi yên. Đến lúc cần ra, mà tôi lại được ra chữa chiến trường, trong vòng tên lửa, đối ta nếu lại có cái cơ hội trong phẫn, thì hãy giữ ta sẽ càng nhau bằng viên đạn lưỡi gươm, tướng lại càng thêm thù. Thưa chàng, chúng tôi nước chẳng thế nào, thì tôi yên nước tôi cũng vậy, đó chính là cái điều mà tôi đã bấy lâu vẫn nhận là chí đồng đê hợp, dù không nói chắc chắn cũng còn như không quên. Muốn đem xa xôi, một lời tiễn trong... » (Đ. P. H.)

ANNAM LỊCH SỰ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ JOB

Trung - kỳ nhân - dân đại-biểu viện

Kỷ hội đồng thường niên năm 1931
BIÊN BẢN
Ngày 8 Octobre 1931
Buổi sáng
(Tiếp theo)

Ông Phạm Văn Quảng - Nói rằng về sự kinh tế không hoàng mà người bán xú không thiệt hại bằng người quốc thì không đáng. Trong tư pháp biết ra hai bên buôn: hàng buôn ở nhà quê và hàng buôn ở thành thị. Hàng buôn ở nhà quê buôn bán vì mùa màng mất, dân sự đói, cơm không có mà ăn, lấy gì mà sắm đồ đạc, may quần áo. Hàng ở mấy tỉnh phía bắc, có mấy chú chày cũng không hợp. Hàng buôn bán thành thị nhờ vốn của các nhà ngân hàng hoặc mua chịu của các nhà hàng khách, nay nhà ngân hàng không xuất tiền nữa, khách không bán chịu nữa họ phải đình việc buôn. Tôi tưởng sao năm phân nhiều nhà buôn trả môn bài trong ngân sách dự trữ số tiền 50.000 không chắc đã thu được.

Ông Berthault - Có lẽ ông Phạm Văn Quảng là người ở phía bắc, thay tình trạng mấy tỉnh ở ngoài bắc mà nói như thế, chứ ở phía nam buôn bán có lẽ còn đường tươi sáng.

Còn việc: buôn bán ở thành thị chỉ có mấy nhà lãnh lương mới của địa phương nhà ngân hàng, chứ nhà buôn bán thường thì không cần đến nhiều vốn.

Ông Phạm Văn Quảng - Hiện bây giờ trong các nhà buôn bán Annam không nhà nào có tiền, bất luận là ở Nam hay ở Bắc; nếu nhà nào có tiền thì ông ấy thấy các nhà buôn Annam sẽ đóng cửa.

Ông Lê Văn Vinh - Hiện ở Quảng - Nam trở vào, tình nào cũng bị thiệt hại về kinh tế không hoàng cả.

Ông Berthault - Không nên bị quan quá, có lẽ sang năm 1932 kinh tế sẽ lại khởi phục.

Ông Viên Trường - Viên chúng tôi xin đem bớt thuế môn bài 30%, người ông Đình đảo Sóc.

(Còn nữa)

LỜI THANH-MINH

Tôi có mấy lời thanh minh với đồng bào Trung Nam Bắc kỷ xét cho.

Mấy lâu nay tôi vẫn nằm trong một xó, việc ngoài cửa trở ra tuyệt nhiên không để tai mắt vào chỗ nào. Mà anh em cũng không ai qua lại. Vì nghe thấy đã chốt lỵ mà sự kiện cũng không đương giao báo, nên trên các tờ báo trừ ở Mộng-du thì chỉ thấy thanh-thoảng có một vài bài thì dạy người có lương tâm thì, ngoài ra có một vài bài nói vào chương để tiêu khiển vậy thôi. Tôi vẫn biết vào tới lúc bây giờ đã thành ra ma ở Bà-Hầu (Tả truyện: Bà-Hầu vì lệ phi 其 漢, mà Bà-Hầu làm hại, cũng như tục ở Nghệ-Tĩnh ôn với nhau rằng: « Ma trung » vào nhà ai thì nhà ấy tan nát, nên lâu nay tôi không viết văn đăng báo bao giờ, chẳng ngờ gần đây có một số người thanh đồn rằng tôi có viết cho báo họ báo kia để làm bạn lòng c ở nhà kiếm duyệt.

Nay tôi xin thanh minh cho anh em biết rằng ai có biết tôi, xin tưong nhau ở chỗ tình thân, chẳng cần thương nhau nơi trường ngôn luận. Vậy ai có học tôi thì tôi xin, kính gởi, còn báo tôi viết văn viết báo thì xin đặc tội với anh em.

Phan Sào-Nam

XƯƠNG THƯU NHỰT-TÂN
Đã được thưởng cấp bằng và bởi anh kỳ đũa-xào Vạn-quốc năm 1925; thêm đủ các kiện mới cũ; có thư về chuyên môn; các nghị đồng đến một biệt đả thừa tư chẳng kém gì đồ Tào: Xin hỏi.

SEY TÂN
Cố -- đường Gia-lung -- 63
HUÉ

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỶ

Sao gọi là chánh trị?
Hôm 17 décembre năm nay 11 giờ rưỡi, kỳ giả ở trong nhà thương đi ra, nghe nơi cửa trước có tiếng cái ồn ào, đứng lại coi, té ra đầu đuôi câu chuyện như vậy:

Thầy Ph. muốn cùng anh em trong sơ đồ cửu 2 (đi hát để quên quên giúp nạn dân) - Tinh. Kui thầy viết đơn xoang tul đưacu quan Hương Ng. kỳ vì quan Hương này, cũng chưa khám bộ nhưng lớn tuổi và làm việc lâu năm, nên nhường cho quan kỳ, do cũng là theo phép lịch sự. Thế mà quan hương đã không ký lại ja to lên rằng: «Lam bậy, sẽ bị bắt!» (Si vous faites des bêtises vous serez arrêté). Hai đường cái nhau, thầy Ph. thì nói việc: nghĩa, quan Hương thì nói ngang ngược vô lý, cháu trị ại gi. Nói rồi quan Hương xách tuýt Ph. một tai, còn phăm lên xi-nha-lê với quan chủ lớn nữa là kia c.

Việc quyền giúp như thế lâu nay đầu đầu cũng có, có cái gì gọi là ngang ngược và cuồng trị đầu bẻ!

Tục cười

VINH

Nhà thương hay nhà ghét
Phản nhiên khám bộ ở nhà thương Vinh đối đãi với bệnh nhân phòng bố thí rất tàn tệ, nào chửi rủa, nào tai đá. Chẳng phải nói đến những cách mà thầy ấy cho thuốc thang, bó rịt cho bệnh nhân ra thế nào. Xiu các thầy hãy nhớ:

- 1/ Bền phận của người khám bộ;
- 2/ Ng Ta vụ đối với nạn loại.

Tr. N.

Hai người bó chân trong hội kín mới bị bắt

Cậu Mai-trọng-Đạt trước học đệ tử niên trưởng Cao-dông tiểu-học Vinh đã bị bắt. Đạt là con cụ Mai-trọng-Đức, An sát hươu trị, người Đông-thái (Đức-tho). Hồi năm ngoái chính Đạt và Kiên-vân-Thao đã vào nhà cụ Hiệp-Nam quyền tiền. Lúc chuyện ấy về ra Theo bị bắt, còn Đạt thì thoát ly bởi ấy tới giờ. Nghe đâu mấy tháng nay Đạt vẫn ở miệt Vinh. Tòa mặt thám hay tin cho người dò xét, bắt Đạt được tổng tịch, nên hôm 23 Novembre, bởi 4 giờ sáng, quan phủ mặt thám và 5 tên lính khố xanh đã tới nhà Đệ-Huy ở gần trường thí, bắt Đạt được Đạt (lúc Đạt bị bắt có điện thuyết cho linh và mấy người đi đó nghe). Xét trong người Đạt được một số bạc và mấy giấy mà quan hệ.

Đạt có người em là Mai-trọng-Tin cũng bị bắt hồi tháng 3 và đã bị án. Hiện hai anh em bị giam ở Vinh. Lại Nguyễn-vân-Tiêm học đồng trường đồng lớp cùng Đạt cũng vừa bị bắt trước Đạt độ 3 ngày ở phố đệ ngũ (Se quartier) Vinh. Tiêm là người Dương-liệu (Nam-dân). Hồi đầu năm ngoái, nhân vụ Lê Bá Cảnh, Trần-trọng-Tinh v. v. về ra ở Hatinh, nên Tiêm trốn đả đến giờ mới về liên bị tóm. Nghe đâu Tiêm bị bệnh lao còn được nằm ở nhà thương Vinh.

Tr. N.

ĐÔNG-HỚI

Chơi chỉ lạ
Tại phòng người bệnh ở nhà

TRUNG-KỶ

HUẾ

Một người thường thấy QUẢNG NAM

Chó đại!

Độ tháng 7 ta đến nay, ở hạt Tam kỳ và Tiên-phước, như là lối Địch yên, Mỹ yên, chó lảnh khí không phát đại, chạy rông chùng dờng, gặp ai cắn nấy rất nguy hiểm. Từ đó đến nay đã có nhiều người bị chó cắn mà chết, mà phần nhiều không lo thuốc thang, cứ chăm công bồi nên bị chết oan!

Việc chó đại là bệnh khó sống lắm, mà cứ tin tưởng xuy phá của mấy chủ chó thúy dơi gà kia, thật là nguy quá!

Vậy bà con ai rủi gặp bệnh ấy phải mau đi nhà thương. L. C

QUẢNG NGÃI

Vấn chưa hết khổ
Ở làng Phước lộc, tổng Tĩnh thượng, huyện Sơn Tĩnh, có ông tá là Tôn Thông và em là Tôn Thiệu quyền phó tổng, n ân nhíp lộn xộn, mượn thế hiệp dân, ăn bạc của dân Bút ở làng Hà Tây, và Nguyễn Ba, Nguyễn Kiệt, v. .... Bút Bút có kẻ tội nghiệp, nay quan Sứ đã sức bang tá tó làm việc, dân có lòng mừng. Nhưng lên phó thiệu còn bắt dân canh nhà Bang tá luôn; dân có kêu van mất ngày làm ăn, thì nó dọa và vu tiếng này nọ, nên dân không dám nói. Quan trên nên để mắt c.

C. Ph.

Dưỡng gió bê măng!

Bữa nọ kỳ giả đi tỉnh về, có gặp người đàn bà trẻ độ 20 tuổi, vừa đi vừa than thở, hỏi thăm thì người ấy trả lời như sau này:

« Tôi là Nguyễn - thị - Chi, vợ Nguyễn-Đam, ở làng Bồ-đề, tổng Hân-thượng, huyện Nghĩa - thành Ngày tháng chạp năm ngoái, chồng tôi bị quan bắt giam tại tỉnh. Khi ấy thì mỗi người bị giam, thân nhân phải nộp nôi tháng là 3570, hoặc 3500 phần phi.

« Ngày tháng năm Annam, tôi nghe đồn rằng: quan trấn đã tha p an phí cho những người bị giam. Thế mà lý trưởng làng tôi là Phan-q-Vinh, dựa rầy buộc tôi nộp phạt 3550, hiện có giấy nhận rõ ràng. Đến khi tôi nghe tin thì quả nhiên những người đã nộp số bạc phạt phi ấy, đều đến lý trưởng mà đòi lại. Làng tôi số bị bắt 8, 9 người, lý đều trả lại, chỉ có số bạc của tôi và Thị-Uỳnh (chị này chồng cũng bị bắt) là không thấy trả lại. Tôi đã tìm sâu lần đến và xin lý số bạc ấy, thì y như định không cho, lại còn bầm dọa nầy nọ, tôi sợ quá không dám nói gì, thành ra y nuốt luôn số bạc 3550

« Đến nay tôi lại khai dinh điền, nghe nói quan trên có sự: rằng: « mấy người bị bắt, nếu ai có thể đóng thuế nói thì đem vào hạng trạng dân, và phải sự tuấn hơn làm cam đoan cho mình bạch, còn bao nhiêu thì đem xuống bạng bắt kham v. v. »

« Tôi mà tôi nhà nghèo, mẹ già con đại, ai cũng biết cả. Nhưng lý trưởng bắt tôi đến làng, hoặc ký vào giấy cam đoan, tôi vang nghe, không chịu ký, thì y ngấm giãi tôi cho bang-tá Phan-Cương

CẢM TƯƠNG ĐỐI VỚI VỤ Dân biểu bị dân giết

Từ xứ Trung kỳ có hai chữ Dân biểu xuất hiện, 5, 6 năm nay, nói về quyền hạn thì chính phủ chưa mở rộng được bao nhiêu, nói về thực tế thì đều hy vọng của nhân dân, còn đương nằm trong mộng tưởng, soag theo triều lưu nhàu quyền dân trị thông hành trên thế giới ngày nay, thì con đường nhân dân cũng chẳng phủ giao thông với nhau, ai cũng công nhận cái cơ quan ấy rất là thích hợp. Bởi vậy nên gần mấy khoảng nay, trong xứ có chiều biến động, những ideo dân oán quan trường, dân ghét các nhà tư bản, dân phản đối chính phủ, ta thường nghe luôn; nhưng ta chưa nghe nhân dân đem lòng oán ghét đến mấy ông dân biểu bao giờ. Dầu trong đám dân biểu mà có ông nào làm không hết bổn phận, cũng chỉ nghe công kích chê cười vậy thôi, vì phần đông nhân dân ai cũng biết dân ở xứ ta mới còn bước đầu chưa có đến gì đủ trách. Thế mà ngày nay, ở hạt Thuận - hóa làng Núi - lộc, huyện Nông-công bội, nhiên có xảy ra vụ ông dân biểu Nguyễn-trọng-thanh bị dân giết, không phải là một sự đại biến trong các cuộc biến động gần đây, mà lưu một vết tương trên quyển sử Dân biểu mới kia hay sao?

Đối với Dân-viện là một cái cơ quan mới mẻ mà nay có đến đại biểu như thế, chúng ta không thể cảm như là việc biến thông thường mà không sinh ra một mối cảm xúc là vì mấy câu hỏi này:

- Dân biểu là gì?
- Người thay mặt cho dân.
- Ai cử người ấy ra làm người thay mặt?
- Dân cử.
- Thay mặt để làm gì?
- Để đại diện dân ý với chính phủ mà bình việc quyền lợi cho dân.
- Vậy thì ông Nguyễn - trọng - Thanh là người dân cử ra để thay mặt mà bình việc quyền lợi cho dân, sao dân lại giết?

Theo như một vài tờ báo đăng cái tin ấy thì cho là vì « lợi » mà sinh ra mối thù hiểm riêng.

- Mối lợi và thù riêng thế nào?
- Ông Nguyễn-trọng-Thanh này là một nhà diết, chủ có một số đồn điền gần làng Núi-lộc. Ông ta định lời khướn xếp với người làng ấy về việc đồn điền và cũng đòi nợ

Cuộc đấu xảo MỸ-NGHỆ

Kính chị em:
Ban hội đồng cuộc đấu xảo mỹ-nghệ ở Huế có lời thưa cùng chị em sắp dự cuộc đấu xảo rằng: trong các vật hạng và thơ từ mà chị em gởi đến, phần bảnh mốt đã nhiều, vậy xin chị em nao chưa làm bảnh mốt thì nên làm thêm các vật như là đồ thêu, đồ gỗ, đồ vàng bạc, đồ may hoặc vật gì có thể để lâu được thì hơn vì các vật ấy còn thiếu.

Lại xin nhắc cùng chị em ở xa nên hồi tại tỉnh mình một Bà nào có đi dự hội mà gởi các đồ vật cho bà ấy đem đi luôn tiện nếu muốn gởi bằng giấy thép thì để:

Kiểm soát:
Madame Trần-quang-Khải
N° 16 Rue Chaigneau
HUÉ

Tái bút. - Cuộc đấu xảo này mục đích là chấn hưng công nghệ, phổ biến nội hóa sau là lấy số tiền bán giấy vở của để làm việc nghĩa: giúp dân đói, bỏ vào quỹ hội Lạc Thiện, hội Nữ Công.

Ban phụ nữ tổ chức
Kính cáo

(Cháu kêu y bằng chữ rượu), vì tôi đàn bà không biết thư kiện với ai, nên cũng phải ký». Chị ấy nói vừa giãi lời, thì lời đường rẽ. Kỳ giả lấy làm chán cho tên xã Vinh nào đấy không có chút lương tâm nào!

nữa. (Ông có bán « phân tro » (phosphate) để rải ruộng).

— Ông có tiền thì ông cho vay, ai vay tiền ông hoặc mua phân của ông thì trả nợ cho ông; còn đồn đồn thì ông có tiền ông mớ, mớ mớ chỉ đầu làng kỳ mà sinh ra hiểm họa?

— Chính vì số đồn điền kỳ gần làng kia, nên mỗi lợi có chịu xung đột.

— Mỗi lợi có xung đột thế nào nữa thì còn có chánh phủ, còn có nhà pháp luật, sao lại dám ngang nhiên mà giết người, lại giết một cách thảm khốc như thế?

Đến câu hỏi này thì xin nhường lại cho người đương võ kịch kỹ trả lời, kè bằng quan không biết đầu mà nói.

Cái án ghê gớm này, tất nhà trách nhiệm của xét kỹ càng. Có một điều nên chú ý là « Giết người phải tội chết » 殺人者死; luật nhà nước ai cũng biết rõ. Nên trừ trường hợp chiến tranh và đạo kiếp ra, không ai ngu dại gì dám công nhiên giết người mà mang tội. Nếu ở trong không có điều thù thâm oán gốc thì đâu có cái tin kịch lệ thường này.

Và lại theo trí cọn của phần nhiều dân ngụ thì đám ruộng vực vườn ăn ở ở thuê này, vẫn đương đó làm tánh mạng, như đám mà nghe có cái chi lu gì lay chuyển thì làm hồn rối loạn mà không nghĩ đến sinh tử là gì. Những chuyện Phông ị anh trong Nam, số Viên kỹ ở Nghệ cũng do mối thù hiểm về ruộng đất mà gây nên. Vậy thì vụ án ở làng Núi-lộc này, câu chuyện đồn đồn và đời nọ thế nào cũng có do lời thôi, khác cái chuyện trên chỉ là hai chữ Dân biểu mà thôi.

Ở đời này, không có cái gì là tuyệt đối chân lý mà không có hạn. Theo như câu chánh trị xử ta sao này thì Dân biểu có ngày bước lên bực Thượng thư, thế mà nay đã thấy Dân biểu bị giết! Cái đời mới thật khó lường thật!

DÂN KHẨU

HÁN-VIỆT TỬ-DIỄN
Xin đặt trước trong
Hàng số 1700
Hàng thường 1500
Ở xa thêm 500
Đến trước,
ĐÀO-DUY-ANH - Huế

DRAGÉES
Vermifuge
RUDY
Trị bệnh
SÁN LÁI
Thuốc viên Dragées Rudy trị bệnh sán lái rất hiệu nghiệm, và làm cho người ta trở nên trắng净. Người lớn em ai đều dùng được.
Thuốc viên Dragées Rudy có bán lại các nhà thuốc ở Saigon và các hàng thuốc ở các tỉnh.
PHARMACIE NORMALE
(E. CHAUBERTEAU)
119-123 rue Catinat - SAIGON
(là hàng thuốc đáng tin cậy, 100 lần đã bửa năm chục năm rồi).

BIÊU
Tôi biểu 1 món đồ dùng thường ngày, rất hữu-ích và có giá trị. Gởi 1 con cờ 5 xu cho:
P. ROUSSEL, B. P. 48, CHOLON

ĐÀU-XÁO THUỘC-ĐỊA BÈ-MẠC
Trải qua tám tháng trời thối thối, các nước trên toàn-cầu mới vực đũa khoé khôn thì tới ngày 15 novembre vừa rồi trường đấu-xảo thuộc-địa đã làm lễ bế-mạc. Xin nhắc lại rằng chiến-tiến vàng của NHÀ-ĐỒ CHIAN-HUNG gởi sang đó đã được đủ bằng người các nước đã mất tới. Vì thế mà NHÀ-ĐỒ CHIAN-UNG đã lòng danh « Các đô vương, bác, ngự-thích, kim-cương »
Lợi nhân lúc đồng tiền eo hẹp, nếu các ngài muốn có tiền tiêu, nên đem giấy Quốc-trại tại ban cho số nhà 62 hàng lịch.
Kim-Sinh tại cở

ÔNG GIÀ BÀ LÃO NHỨC XƯƠNG,
MÔI LUNG ...
BỔ-HUYẾT KHU-PHONG
TRỊ ĐAU VÀ CHÓNG LÂM
THAM-THIÊN DƯƠNG

KIM-LAI TẬP-CHÍ
Tuần báo xuất-bản ngày thứ năm
Những mục trọng - yếu trong nội - dung của bản-chí:
1 - Xã-thuyết
2 - Kinh tế sinh-hoạt
3 - Kinh tế thực-nghiệm
4 - Thương-thức
5 - Văn-văn, thời-dam
6 - Văn-đàn
7 - Tạp-thuyết
8 - Mua-cười
9 - Luận-đàn
10 - Văn-văn
11 - Tiểu-thuyết
12 - Phụ-nữ điện-đàn
Ngoài những mục ấy, bản-chí lại lấy tiện đăng những tin lạ là g hoặc khoai-hoạt trong khắp thế-giới, hoặc in bức tranh khôi-bại, hoặc mở cuộc thi giải-trí, cho thêm vui, và lấy việc tùy lúc, mở thêm nhiều mục khác để đương ngôn luận ngày càng thêm rộng.
« Có ích, mà vui », đó là điều mà bản-chí cố làm sao cho thực-hiện hoàn-toàn.
KIM - LAI TẬP - CHÍ
Mỗi số . . . . . 0512 Sáu tháng (25 số) . . . 2380
Ba tháng (13 số) . . . 1,50 Một năm (50 số) . . . 5,00
Tho-từ tiền bạc về việc mua báo và đăng quảng-cáo, để gởi cho:
M. VIÊN - ĐỆ
Tổng-ly KIM-LAI TẬP-CHÍ - Huế
Bản-vở và thơ từ về việc biên-tập, để gởi cho:
M. ĐÀO-DUY-ANH
Chủ-bút KIM-LAI TẬP-CHÍ - Huế
Điện - thoại : số 87

SỮA NESTLÉ HIỆU CON CHIM

SỨC KHỎE CỦA TRẺ NHỎ

Hỏi xin không mất tiền một quyển sách dạy cách nuôi trẻ bằng tiếng quốc ngữ của Bác Sĩ Vidal soạn ở hiệu sữa NESTLÉ, phố Paul-Bert, số 55 Hải Phòng

Comptoirs Commerciaux d'Annam Commission - Représentation TRUNG-KY THƯƠNG-CỤC 107, Rue Paul-Bert - HUE LÊ THANH-CÁNH chủ nhân

Maison HOP-THINH SOIERIE & MERCERIE

32 Rue des Cantonnaires Phố Hàng Ngang HANOI Bán quần chuyên môn bán các thứ hàng tơ lụa bông như: quần áo, quần quần áo, quần áo và hoa The thắm, quần áo, quần áo màu và hoa Lụa thắm các màu, quần áo bông 0m73, 0m70, 0m70, 0m70.

Lượt các hàng vải màn, chũn bát. Bao sí và óan lá giá rất hạ. Vì bán hiện buôn bán để mấy chục năm nay, buôn được tại gốc những hàng họ trên Các Quý khách ở xa xin viết thư về lấy mẫu và giá hàng, bưu hiệu sẽ hồi âm lập tức. Lại các thứ hàng tạp hóa như đồ da, valise, yếm ngực, cặp sách, giày giầy, ví da, đồ đồng, đồ thêu, như một giỏ vớ vẩn... bưu hiệu có bán buôn rất nhiều xin các quý khách chiếu cố, bưu hiệu rất hoan nghênh. Gửi hàng đi các nơi theo cách lãnh hóa giao ngân (Contre-Hembarsement) - Buôn bán thật thà, hàng tốt giá rẻ, các quý khách mua thử sẽ biết.

M. NGUYỄN-THỊ-SÁU HỢP-THINH Soierie & Mercerie 32 Rue des Cantonnaires HANOI

THƠ CẢM-TẠ

CĐ-Dân, 28 10 31 M. Vinh-Hung-Tường, N° 77 Rue Sarraut VINH

Thưa ông, Ông là người đang sống trong một xã hội mà ông là một người không được hưởng những quyền lợi như người khác. Ông là một người không được hưởng những quyền lợi như người khác. Ông là một người không được hưởng những quyền lợi như người khác.

Thưa các ngài!

Khi các ngài làm ăn ở nơi nước lạ (nước độc) nên dùng thuốc Hải-ngọc-đường-bách-đông thì mới tránh khỏi các bệnh như vàng da, to bụng, phù nề, da bụng đầy bụng gò cục mà hay đau, ăn không tiêu v.v. Thuốc này còn chữa được huyết tích, đờm tích, ăn mà tích, đại tiện táo kết và đần độn kinh nguyệt không đều nữa. Xin gởi đến kẻo trễ hiệu Mũi bao giá 0\$15

- Bán tại: Thanhhoa M. Thăng - Lương 73, phố lớn M Di-Long 71, phố lớn Balthazar M. Tuấn, bán phố Vinh M. Lộc-Thịnh, 122, phố Gare Vinh M. Vinh-bưng-Tường, 176, Sarraut Hatnh M. Vinh-hưng-Tường, commercial Donghoi M. Vinh-hưng-Tường commercial Huế M. Vinh-Tường, rue Gia Long Faisoo M. Vinh-hưng-Tường, commercial Tourane M. Nguyễn-bửu-Vinh, commercial Quangngai M. Quảng-hoa-Tế công ty Cửa Tây và Phú-phước được phòng Phanrang M. Huỳnh-vân-Trần, dược Pharmacie Caia M. Léon Tridm, Fournisseur de caia Phanhiết M. Lê-Thước central électrique Phontou(Laos) M. Đông-xuân-Úy, Cai de la mise Hariboloni M. Lê-Thước central électrique Saigon M. Nguyễn-vân-Hào, n° 159, rue Verdun Longxuyen. Mua tự 50 bao trở lên, gửi theo cách lãnh hóa giao ngân, thì tính mỗi 10 bao là 1\$25, không phải chịu cước. Thư và mandat gửi cho M. Nguyễn-vân-Cứ, Từ tá, village Hoảng-nghĩa, phủ Hoảng-hóa, Thanhhoa (Annam)

Đọc bài « Cái quá khứ và cái tương lai của Phụ nữ »

đăng trong Phụ-nữ tân văn hal số 108 và 109

(Tiếp theo)

Ngày trước, ở trong thời kỳ trọng thương kính-tể, nhà thợ rêu chỉ một mình người đàn ông ra đập đá; nhà thợ mộc chỉ một mình người đàn ông ra đục gỗ; nhà di buôn chỉ một mình người đàn ông ra quầy gánh; nhà làm ruộng, chỉ một mình người đàn ông ra cấy cày cuốc, cũng đủ nuôi sống cả nhà. Nhờ cách sinh hoạt dễ dàng như thế, nên người đàn bà chỉ ngồi nhà chực đem của về mà liêu dưng, hoàn toàn sống nhờ đàn ông; vì đó, quyền kinh tế đàn ông nắm lấy.

Ngày nay, ở trong thời kỳ tư bản kinh-tế, bao nhiêu nghề thủ công kia, bị những máy móc đã trải lại một bên; bao nhiêu hàng hóa vụn vụn về mà nhiều công làm kia, bị hàn-hóa tinh xảo mà ít công làm đã sắp xếp xung quanh; chủ nhà nông còn con, trong chốn thôn quê kia, vì xấu xa thua nặng mà ăn lẫn nể ruộng đất. Cách sinh hoạt khó khăn, một mình người đàn ông không thể nào che chở chống với đời được, mà đàn bà cũng phải đi làm ra khỏi góc vườn xó bếp. Thủ bước chằng vào trong một nhà máy lớn, trong một số đơn điền, trong một sự trở-g cao-su, bị sự thây ngay nào đàn ông, nào đàn bà, chèo chèo làm lụng từ mai đến đi. Tối xáo ra ra về, đàn bà cũng như đàn ông mỗi người lấm lỉ giã về mua gạo.

Đó, ngày này về kinh tế, đàn ông cũng như đàn bà. Cụ Vau-Anh không vì lẽ gì mà không biết sự đời khác ấy được. Thế mà chỉ còn báo là đàn ông cướp quyền kinh-tế của đàn bà, còn bảo tự trong tay đàn ông mà giữ lại quyền kinh-tế; thật thì không hiểu cái người Lê nào. Có phải vì nghĩ về của đàn bà chỉ có sự bảo lãnh như thế chăng? Đều đó tôi không dám biết, nhưng tôi phải thưa thiệt, là tôi không nghĩ ra một cơ gì khác nữa.

Không phải tôi nói địa vị đàn bà được hoàn toàn ngang với địa vị đàn ông đâu. Nhưng có cao thấp hơn kém nhau cũng chỉ ở đâu trên lẽ giáo, pháp luật gì gì... mà những cái đó đều là phụ thuộc với kinh-tế rồi, không ăn thua chi. Tôi chỉ muốn nói rằng dưới cái ách của đàn ông, chế độ tư bản đã giải phóng cho đàn bà được một tầng, mà lại là một tầng giải nhất.

Không khéo, độc giả sẽ tưởng lầm rằng chế độ tư bản có chủ trương riêng gì với đàn bà. Không, không, không đâu! Đó chẳng qua vì sự lợi ích riêng của nó, rút dần bà ra khỏi ách đàn ông dằng mà chơi vào dưới cái ách của nó. Đàn bà cũng như đàn ông, đã phải đi bán sức lao động của mình cho

PHỤ NỮ DIỄN ĐÀN về giầy riêng trong nhà; ngày nay con em năm ba tuổi, đã phải tay xách tay ôm vở, đi đến nhà trường (đây là nói con nhà khá, chứ con nhà nghèo thì không nói chi chuyện học với hành). Ngày trước, đến bữa cơm, cha con, vợ chồng, anh em xóm xít chung quanh một mâm; ngày nay, cha một nơi, con một nơi, vợ chồng kẻ bắc người nam, ăn trọ ở nhà người ta... Lại xem như ngày nay mỗi khi trong nhà có người đau yếu thì bệnh thì đem đến viện, chứ không phải giữ ở nhà mà nuôi như trước. Thêm chi một công việc cốt yếu trong gia đình là nuôi con khi nó còn nhỏ, nay cũng có cơ quan đảm nhiệm công việc ấy thay cho người mẹ rồi... hỡi Dục-Anh kia! Chế độ gia đình đã thế thì đâu có ra sức mà chống nó lên, nó cũng phải sụp. Chỉ bảo nói trước thôi tạm bao lâu thì loài người sẽ bước vào tình trạng vô gia đình, thì tôi chịu, cớ bảo cam đoan rằng loài người sẽ bước vào tình trạng vô gia đình thì tôi không sợ gì hết trời.

Nói tóm lại một câu: ngày trước đàn bà mất quyền kinh tế là vì bị đàn ông cướp giật; ngày nay đàn bà cũng vẫn không có quyền kinh tế, như: không phải bị đàn ông cướp giật mà xoang tay một số ít người. Nếu đàn bà muốn được hưởng hạnh phúc trong sự sinh hoạt, muốn được hoàn toàn giải phóng thì chỉ có một cách là hiệp sức với đàn ông mà tự trong tay một số ít người mà đòi lại quyền kinh tế.

Nhiều người hay lo xa, chắc sẽ nói: « Hiệp sức với đàn ông mà đòi quyền kinh tế, ừm mà đòi được thì cũng không khỏi họ cướp mà, vì chế độ gia đình, pháp luật bất công, dựa dẫm thiên vị hẳn còn đủ, cui cho khỏi lợi dụng nữa ». Xin đừng có lo làm chi cho mệt, không cần chi đâu! Mấy cái đó rồi tự nhên cũng đến ngày tận số. Chỉ xét một mình chế độ gia đình thôi là rõ. k ông còn hoài nghĩ gì nữa. Nhà xã hội học Pháp là Lapie nói: « Gia đình xưa là một cái quốc gia lập quyền-độc quyền của ông chủ; nhưng cái quốc gia lớn đã thành lập và phát triển ở ngoài gia đình xâm nhập vào trong gia đình mà đánh đổ ông vua của nó đi. Gia đình lại là một xưởng thợ, nhưng công nghiệp đời qui mô đã làm cho những người thợ gia đình phân tán ra nhiều nơi để làm việc. Gia đình lại là cái trường học nhưng nó cũng đã mất tính cách ấy rồi. Gia đình lại là một cái bầy công sẽ mất » (1).

Quả có như vậy. Ngày trước ông cha có quyền vô thượng trong gia đình, nhìn vợ con như con đồ đũa, con đồ bát, thì họ nói, muốn làm chi thì làm; ngày nay ông đã mất cái quyền vô thượng ấy đi rồi, xem như mỗi khi ông đối với vợ có điều gì trái lẽ, thì họ vợ lại ra trước tòa án ngay. Ngày trước, người đàn ông dùng trong nhà đều làm ra tại họ; ngày nay đàn ông đàn bà đều ra ngoài mà làm việc cho người ta, rồi xây lại mua những đồ mình đã làm ra đó mà đem về để g. Ngày trước cha giầy con, anh giầy em, hoặc rước thầy

kẻ thù oán chi chẳng? Ông Bô nói: - Anh tôi không phải là người quay hễ thấy người bất lương thì hay dạy dỗ, thấy người nghèo khổ thì hay cứu cấp, trong lòng ai ai cũng đều kính phục, thiết không có thù oán gì với ai. Ông Phúc hỏi: - Người ở thôn Sơ-phu-Dặc có biết tên huynh không? Ông Bô nói: - Đều đó tôi không được rõ. Bình nhật anh tôi đi đến chỗ tôi ở, giáo học cũng có người quen biết, mà anh tôi không nói đến, nên tôi cũng không được biết. Nhưng theo ý tôi thì không có người nào quen biết anh tôi. Ông Phúc hỏi: - Thế thì ngày nay ông trở về nhà có thấy được bình lịch gì khó nghĩ không? Ông Bô nói: - Tôi thấy ở ngoài, về phía tây nam gần đó, có chừng hai mươi lăm đầu gậy thép thẳng; trên mặt đất và một đầu hàn. Ông Phúc hỏi: - Ông trong phòng thuốc của ông có một vật gì hay không? Ông Bô nói: - Có, ở trong ngăn bàn giấy của tôi, mất một cái ngân khoản năm

muoi lạng, nay tôi mới xét biết, cho nên trong báo hôm qua không thấy đăng việc ấy, ngại ra không mất gì nữa, những đồ trên thiết trong phòng vẫn còn chính tể như cũ. Hai vợ chồng Thái-nhi có biết cái ngân khoản ấy không? - Cái ngân khoản ấy là tiền thuốc tôi, vì cách hai ngày trước tôi có đi chữa bệnh cho người ta, mà chính lady Thái-nhi đưa lại cho tôi, tôi mới bỏ vào trong hộp túi. Vợ Thái-nhi thì không biết đến. Trước khi Thái-nhi xin về Luân-Đôn thì tôi chưa đi chán ra khỏi phòng ấy. - Anh Thái nay đã về chưa? Anh đi Luân-Đôn có việc gì? Tình nết anh ra thế nào? - Thái-nhi thì không biết đến. Trước khi Thái-nhi xin về Luân-Đôn thì tôi chưa đi chán ra khỏi phòng ấy. Ông Phúc người im, nghĩ một lát rồi nói:

Thôn-nữ Hoàng-Lệ-Chi (1) Câu này tôi mượn ý câu dịch trong bài « Chế độ gia đình » của ông L. v. Ng. đăng ở Tiếng Dân

Muôn bán 1 - Tám căn phố bê-tôn-armé ở tại thành phố Nhatrang, hiện cho thuê mỗi tháng 80\$00. Có đất cất được 3 căn nữa. 2 - Một cái nhà bê-tôn-armé 200 m², trong đó có nước tắm, rửa và cầu tiêu trong nhà, nhà bếp và garage cũng bê-tôn-armé. Đất rộng 1070 m². Al muốn mua, xin hỏi M. TRƯƠNG-SI THĂNG Entrepreneur NHATRANG (ANNAM)

VIỆC THÊ-GIỚI (Tiếp theo trang trước) xong đời gì nữa; vì vậy chính-giới Nhật-bản hy-vọng (1) rằng có một Trung-Nhật sẽ đi được một cách hòa-bình. Vì lợi ích tin-hắc rằng ông-tư-tính chủ tịch Trương-giới-Trạch đã không chi đi về miền Bắc cầm quân ra trận, tin ấy là một triệu lợi cho cuộc giải-hòa tương lai. Người ta (Xem qua trang trước)

ANNONCE LEGALE CABINET DE Mr SICARD Avocat près la Cour d'Appel d'Ha noi Qual Courbet - Tourane Tribunal Résidentiel de Donghoi VENTE APRES LIQUIDATION JUDICIAIRE

A VENDRE: Le mercredi 12 décembre 1931 à huit heures du matin par devant Monsieur le Président du Tribunal de Paix & Compétence Étendue ou Tribunal Résidentiel de Dong Hoï à l'audience des criées du dit Tribunal siéant en les bureaux de la Résidence à Dong Hoï. Les immeubles ci-après désignés dépendant de la liquidation judiciaire Adrien FAJOLLE et appartenant à ce dernier. Sur la poursuite de Mr HEDUSKA Robert, liquidateur de la dite liquidation judiciaire Adrien FAJOLLE. Immeubles sis à Dong-Hoi Désignation des biens Ces immeubles se divisent en deux lots: 1er LOT Un terrain sur lequel se trouve une maison à étage construite en maçonnerie et ciment armé et couverte en tuiles se composant au rez-de-chaussée de quatre pièces, veranda, office, w. c. Au premier étage 7 chambres avec cabinet de toilette, salle de bains, veranda. La dite maison précédemment à usage d'hôtel et de magasin d'approvisionnement bordée au Nord par un square de la ville, au sud et à l'ouest par les terrasses du village de Thach-Luy et à l'est par la Route Coloniale N. 1. 2ème LOT Un terrain de mille mètres carrés environ bordé à l'est par la route d'accès au Fgode de Thach-Hoing au Nord par la rue « longest l'hôpital », à l'ouest par la rue accédant au marché de Dong-Hoi, au sud par Monsieur HO-QUI-TANG. La vente de ces immeubles a été autorisée par jugement du Tribunal de Paix & Compétence Étendue de Tourane, en date du 29 octobre 1931. Le cahier des charges dressé pour parvenir à cette vente a été déposé au greffe du Tribunal de Paix & Compétence Étendue de Tourane; une copie de ce cahier des charges a été également déposée au greffe du Tribunal Résidentiel de Dong-Hoi conformément au jugement précité. La mise à prix a été fixée par jugement sus-énoncé à la somme de: 1er LOT 1) SIX MILLE PIASTRES, immeubles composés d'un rez-de-chaussée et d'un étage; 2) CINQ CENTS PIASTRES, terrain de mille mètres carrés environ. S'adresser pour tous renseignements à Maître SICARD, avocat près la Cour d'Appel d'Ha noi poursuivant, qual Courbet à Tourane, chargé de la rédaction du cahier des charges. Fait et rédigé par l'avocat près la Cour d'Appel d'Ha noi poursuivant sousigné à Tourane, le 5 décembre 1931. Signé: J. SICARD 0\$75 = Enregistré à Tourane, le 7 décembre 1931. F. 54-a-se 14 Reçu soixante quinze cents Le Receveur Signé: M. Ablio

名靈商司 DZANH-LINH THƯƠNG-CỤC Cũn dảng nhiều đại lý bán pháo độc-quyền cho Bản hiệu ở các tỉnh trong cái Đông-Pháp, và bán các hàng nội hóa, ngoại hóa, thực-nghiệp v. v. hoặc ăn lương, hoặc ăn hoa hồng. Al muốn làm xin mới lại Tổng-cục chăm chú, xa viết thư về hỏi Kịch trình các Hải-nội chủ-quân-tử, thực-nghiệp pháo ở nước Anam ngày nay được các tôi của thật mĩ đống, không bị kẻ làm giả để lừa gạt người thực tâm nữa, và để được chỗ sáng nghiệp làm pháo (tức là làng Bành-Dã) từ khi có pháo nội-hóa ra đời ở cũ Đông-Pháp. Thực nghiệp pháo nay có độc quyền, xuống chế tạo của Bản hiệu làm tại làng Bành-Dã, có các tay tài từ chuyên môn hết sức trở lại ra làm các thứ pháo rất tốt, thật là đặc-biệt để cống hiến các quý ngài, cho khỏi phụ tiếng khen từ xưa đến nay. Các quý khách muốn mua hay đặt các từ ở xa, các kiện cây đồng kểu Tây, kểu Nam, xin quã bỏ đến Tổng-cục, xin viết thư về hỏi, theo ý-kiến các ngài, được đẹp lòng không dám sai. Mọi loi cốt yếu, xin các quý ngài nhận ký hiệu pháo « DZANH LINH » để biết về nhà « Triều Lưu chôn Ngõn, Bành-biểu » để giữ lấy quyền không ai dám bắt chước. DZANH-LINH THƯƠNG-CỤC Chủ-nhân kính cáo N 2 Rue Jaureguiberry (vườn hoa phố Tràng-thị trước cửa nhà Bà Trưng-Hóa) hoặc hoi số 20 B, phố Nguyễn-Trãi và Phạm-Pi-Ái - HANOI

Trình-thám Tiêu-thuyết MỸ-NHÂN CỬU ĐAM-VIÊN dệh SỐ 3 Ông Phúc trông thẳng vào người ấy-mà nói: - Thế thì người chết ấy là ai? Cái án này thật là vi, ông cứ nói mau cho tôi nghe. Khi ấy sắc mặt ông Sinh-bổ-Điệt bực loát ra, miệng không mở ra được nữa. Người khách đi trước thấy trạng thái ấy liền đứng dậy nói: - Phúc-tên sinh, xin tiên sinh tha thứ cho sự đường đột của tôi. Nay gia tôi chưa rõ được tình tiết việc ấy, giờ tôi mới rõ, xin thay bạn tôi mà thưa chuyện cho tiên sinh hay. Tôi lên là Hách-Mậu-Ta-Khoái-Cần cùng bạn tôi là Thái-

Mậu-Sinh-Bổ-Điệt đấy, nhà ở gần nhau, lúc nhỏ cùng nhau đi học, hoi anh em chúng tôi làm đầu ý hiệp, bè bạn mà không khác gì anh em ruột thịt một nhà. Sang nay tôi nghe bạn tôi gặp phải thảm biến, liền chạy qua thăm thì vừa gặp bạn tôi đi đâu ở ngoài về, mới biết người bị hại đó là báo huynh-tử của bạn tôi tên là Bạch-Na Bạch-Lôi-Bổ-Điệt. Bạn tôi rất đau lòng về việc anh mình ngộ hại, chết đi sống lại đã có mấy lần; và thấy cảnh sát không tìm ra được hung thủ cho nên mới cùng tôi đi đến nhờ tiên sinh, mong bạn trả được cái thù cho anh. Ông Phúc nói: - Người bị giết đã là ông anh của Bô-Điệt quân, thì sao đương lúc ấy người ta không ai có con mắt? Thêm chi như vợ Thái-nhi thường ngày hầu hạ trong nhà sao cũng không biết? Ông Bô liền nói: - Anh em chúng tôi một mẹ sinh ra trong mao giống nhau, y phục cũng không khác mấy. Vì tình anh

tôi thì h ghen lạng, khi ở Luân-Đôn thì trọn ngày không được chán ra khỏi cửa chỉ cần coi nghiên cứu về hóa học, từ khi tôi đến ngụ ở thôn Sơ-phu-Dặc đến nay anh tôi cũng ít lời thắm, cho nên trong đám vui mầu mĩ hồ, tuy vợ Thái-nhi cũng không phân biệt được. Ông Phúc hỏi: - Thế thì sáng b'ra qua ông đi ra ngoài là ông đi đâu, mà chiều không thấy về? Ông Bô nói: - Tôi cũng anh tôi đã lâu không gặp mặt, lòng trông canh canh, cho nên sáng b'ra qua tôi đi chuyên xe mướn giờ đến Luân-Đôn để thăm anh tôi, khi đến nơi thì anh tôi đã đi đâu vắng, hỏi gia nhân thì cũng không ai biết anh tôi đi đâu, cho đến chiều không thấy anh tôi về, tôi phải ngủ lại đó. Sáng hôm nay với vòng trở về nhà, thì cha đi không hay anh tôi cũng như tôi mà đi thăm tôi, đến rồi mà phải thăm biến này, đã đau đòn chưa! Ông Phúc hỏi: - Tôn huynh bình nhật cũng có

lời thì h ghen lạng, khi ở Luân-Đôn thì trọn ngày không được chán ra khỏi cửa chỉ cần coi nghiên cứu về hóa học, từ khi tôi đến ngụ ở thôn Sơ-phu-Dặc đến nay anh tôi cũng ít lời thắm, cho nên trong đám vui mầu mĩ hồ, tuy vợ Thái-nhi cũng không phân biệt được. Ông Phúc hỏi: - Thế thì sáng b'ra qua ông đi ra ngoài là ông đi đâu, mà chiều không thấy về? Ông Bô nói: - Tôi cũng anh tôi đã lâu không gặp mặt, lòng trông canh canh, cho nên sáng b'ra qua tôi đi chuyên xe mướn giờ đến Luân-Đôn để thăm anh tôi, khi đến nơi thì anh tôi đã đi đâu vắng, hỏi gia nhân thì cũng không ai biết anh tôi đi đâu, cho đến chiều không thấy anh tôi về, tôi phải ngủ lại đó. Sáng hôm nay với vòng trở về nhà, thì cha đi không hay anh tôi cũng như tôi mà đi thăm tôi, đến rồi mà phải thăm biến này, đã đau đòn chưa! Ông Phúc hỏi: - Tôn huynh bình nhật cũng có

lời thì h ghen lạng, nay tôi mới xét biết, cho nên trong báo hôm qua không thấy đăng việc ấy, ngại ra không mất gì nữa, những đồ trên thiết trong phòng vẫn còn chính tể như cũ. Hai vợ chồng Thái-nhi có biết cái ngân khoản ấy không? - Cái ngân khoản ấy là tiền thuốc tôi, vì cách hai ngày trước tôi có đi chữa bệnh cho người ta, mà chính lady Thái-nhi đưa lại cho tôi, tôi mới bỏ vào trong hộp túi. Vợ Thái-nhi thì không biết đến. Trước khi Thái-nhi xin về Luân-Đôn thì tôi chưa đi chán ra khỏi phòng ấy. Ông Phúc người im, nghĩ một lát rồi nói:

- Thế ông có nghĩ nghĩ cho ai nữa không? Xin ông cứ nói thiệt cùng tôi, đừng có bỏ đi một lời nào mà hành ra mới đầu khấn nguyện. - Li thay! Li tiền sinh hoi cũng như li ông cảnh sát hoi! - Ấy là li đương nhiên có gì mà li, ông xét lại thử rồi đi gi nghĩ nghĩ nữa không? - Tôi có nghĩ nữa thì chỉ nghĩ có một người là Côp-khách-Tu con một ông cụ phú ở Luân-Đôn tình hay đánh bạc, lại mấy năm nay gia tôi mất sạch không còn một miếng gạo đâu cả. Anh ta cũng tôi vẫn tôi quen biết. Anh thường đến say mựn nơi tôi, hễ về được tiền là cứ đi vào sông bạc. Bardi trua ngày hoi sau liền bước tôi đương sắp đi trong học bán giầy, anh ta có thấy cái ngân khoản 50 lạng, liền nói cùng tôi mựn về đánh cờ, tôi không cho mà lại lấy lại người nghĩ khờ khạo đi, anh ta giận giữ ra về. (Ký sau số 113)

